

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОЇ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ ТА ТКАНИН ЛЮДИНИ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ

Кравченко А.О., здобувач кафедри ОРД НАВС

Встановлення обставин вчинення злочину, у справах про організовану злочинність, має особливості, зумовлені тим, що оперативному працівнику протистоїть злочинна організація (співтовариство), зі складною внутрішньою організацією, яка включає ланку призначену для створення умов, що маскують факт вчинення злочину. Практично всі злочини, що пов'язані з незаконною трансплантацією (з вилученням органів і (або) тканин людини для трансплантації, вчинюються тільки злочинною організацією. Широке коло осіб (і одночасно їх замкнутість (стійкість), які беруть участь у наданні хворому реанімаційних заходів в ліцензованій медичній установі, у процесах вилучення трансплантаційного матеріалу передбачає обов'язкову наявність як мінімум попередньої домовленості осіб, які допускають можливість смерті людини для подальшого використання фрагментів організму. Більш того, необхідна для реалізації злочинів такого виду, згуртованість та планування дій медичного персоналу (ролі якого у вчиненні злочину зумовлені службовими та професійними обов'язками), що виражається в їх узгодженості, оперативності та конфіденційності, здатна додати групі осіб ознак організованої. При цьому, враховуючи можливість проведення такого роду операцій в недержавних (не ліцензованих) медичних установах, де окрім медичного персоналу задіяні і інші особи (дії яких спрямовані також на реалізацію, злочинного задуму з незаконної трансплантації органів та (або) тканин людини), а також необхідність великих зв'язків з центрами трансплантації (як в Україні, так і за кордоном), «прикриття» у вищих ешелонах влади і силових відомствах, можна зробити висновок про те, що вчинення зазначених злочинів можливе тільки членам злочинних організацій (спільнот). Визначення різновидів співучасників, наприклад, вбивств, вчинених з метою вилучення органів та (або) тканин людини для трансплантації, в державних (ліцензованих) або в медичних установах, що не мають ліцензії на проведення трансплантації, залежить від регламентації прав та обов'язків кожного із спеціалістів, причетного до неправомірного видалення органу або тканини людини, ступеня сприяння злочину, обізнаності третіх осіб про злочин.

Способи вчинення незаконної трансплантації відрізняються в залежності від багатьох факторів, які необхідно врахувати оперативному працівнику при плануванні фіксації злочинних дій. Ситуації можуть складатися наступні:

- донор знаходиться в реанімаційному відділенні ліцензованої медичної установи (державній), працівники якої мають домовленість (будь-якого лікаря з членів злочинної групи) з реципієнтом про винагороду за проведення операції. У цьому варіанті злочинна організація складатиметься з наступних членів: лідер; організатор - лікар, що виконує керівну функцію; група виконавців з числа медичних працівників (хірург - трансплантолог, реаніматолог - анестезіолог, операційна медична сестра); замовник - реципієнт, його родичі або знайомі; особа, яка здійснює «прикриття»;

- донор відсутній в реанімаційному відділенні, операція планується для проведення в ліцензійній медичній установі працівники якої мають домовленість (будь-якого лікаря з членів злочинної групи) з реципієнтом про винагороду за проведення операції; донор відсутній в реанімаційному відділенні, операція планується для проведення в медичній установі, що не має ліцензії на проведення трансплантації; донор був відсутній в реанімаційному відділенні (за документами), але операція проведена в ліцензованому медичному закладі; донор був відсутній в реанімаційному відділенні (за документами), а операція проведена в медичній установі, що не має ліцензії на проведення трансплантації. У цих варіантах злочинна організація складатиметься з наступних членів: лідер; організатор - може бути з числа медичних працівників чи ні, але володіє початковими медичними знаннями, виконує керівну функцію; група виконавців з числа медичних працівників (хірург - трансплантолог, реаніматолог - анестезіолог, операційна медична сестра) і технічних виконавців (що виконують окремі доручення, не пов'язані з виконанням медичних функцій); група посібників (статисти ліцензованих медичних установ, працівники кладовищ і крематоріїв, водії транспортних засобів, технічні службовці тощо); замовник - реципієнт, його родичі або знайомі; група «прикриття»;

- реципієнт, його знайомі або інші зацікавлені особи примушують донора до незаконної операції з трансплантації органів і (або) тканин. У цьому варіанті злочинна організація (співтовариство) складатиметься з наступних членів: лідер; організатор - може бути з числа медичних працівників чи ні, але володіє початковими медичними знаннями, виконує керівну функцію; група виконавців або одна особа, яка здійснює дії з примусу особи до незаконної трансплантації органів; замовник - реципієнт, його родичі чи знайомі;

- реципієнт шукає неповнолітнього донора; родичі неповнолітнього донора шукають реципієнта. У цих варіантах злочинна організація складатиметься з наступних членів: лідер; організатор - може бути з числа медичних працівників чи ні, але володіє початковими медичними знаннями, виконує керівну функцію; група виконавців з числа працівників медичних установ, які здійснюють дії з пошуку, усиновлення, викрадення, купівлі - продажу неповнолітніх; замовник - реципієнт, його родичі або знайомі або родичі (опікуни) неповнолітнього.